

Vaše Excellence, otče biskupe,
milí poutníci, ctitelé sv. Vojtěcha,

v den svátku sv. Vojtěcha čteme evangelium o dobrém pastýři. Ten úryvek nás rychle přivede k pochopení doby Vojtěchovy i naší a mnoha jiných dob, protože všechny ty různé, dávné, nedávné, pradávné, ale dokonce i budoucí, jsou v jednom stejné. V tom podobenství je totiž jasně a stručně označeno kritérium Božího soudu a popsáno správné jednání. Pro nás je důležitější, než rozbírat dobu Vojtěchovu s jejími dobovými odlišnostmi, podívat se na dobu naši. V ní žijeme a v ní můžeme něco i měnit. Chceme-li změnit k lepšímu něco, co nás mrzí na časech Vojtěchových, musíme za to vzít v naši přítomnosti. Naše dluhy vůči svatému biskupovi, Slavníkovci na Libici, jsou obrovské, protože narůstají přes tisíc let a patří k těm, které se nepromlčují. Občasné, ukňourané a z části pokrytecké, splátky se k dluhu přičítají. Je to trpký úvod, ale bez něho nelze zde kázat, protože bych se nedivil, kdyby nás z čista jasna – tak pro připomenutí – rozprášili rytíři z Blaníku, nebo odtud vypráskal cingulem vznětlivý sázavský opat.

Zamysleme se nad tím označení *dobrý pastýř*. Podobně říkáme *dobrý hospodář*, *dobrý otec*, *dobrý člověk*. Jsou to ustálená označení pro ty, kdo náležitě konají, co konat mají. Rozumíme těm označením a víme tedy, jak mají jednat. Opakem slova *dobrý* je *špatný* nebo *zlý*. Už tím nám náš jazyk říká něco velmi důležitého. Nejde totiž o úplná synonyma, i když je v mnoha případech můžeme zaměnit. Jsou však i případy, kdy to nejde, a vidíme jasný rozdíl. *Špatný žák* je něco jiného než *zlý žák*. Prvý je buď líný, což je horší, nebo hloupý. Druhý se může dobře učit, ale lže, podvádí, bije slabší děti, krade, atd. Co mají *špatný* a *zlý* významově společného? Ani jedno neznamena *dobrý*, právě naopak. Rozdíl *špatného* a *zlého* je především v záměrnosti, *špatný* je potenciálně *zlý*, *zlý* je nutně i *špatný*. U všeho, co není obdařeno svobodnou vůlí, nemluvíme o *zlém*, ale o *špatném*. V Bibli Kristus říká, že *dobrý strom nemůže nést špatné ovoce, ani špatný strom ovoce dobré*.

Vraťme se k dobrému pastýři, hospodáři, atd. Kristus se v dnešním Evangeliu deklaruje jako *pastýř dobrý*. Dobrý pastýř nasazuje za ovce vlastní život, brání ovce, protože jsou to jeho ovce. Naproti tomu za mzdu najatý pastevec ve chvíli napadení prchne, protože, co je mu po cizích ovcích? Zachrání svůj život, a že vlci mnohé z ovcí zahubí a ostatní ovečky rozeženou a vženou je tak do zkázy, je mu jedno. Z textu vyznívá, že takový pastýř je špatným pastýřem.

Nebudu se příliš zabývat pány biskupy a spolubratry kněžími. Věřící i celá společnost znají i kritizují současný stav. Vidí, že biskupové jsou slabí a neodvážejí se pozvednout berlu, protože ji používají jako opory, ne jako zbraně proti vlkům, ani jako nástroje záchrany ovcí. V pastevectví se oním horním zakrouceným koncem vytahovaly ovce za rohy či za obojek se zvonkem, když do něčeho zabředly. Stejně tak nepozdvihnou hlas, aby varovali a svolali svá stáda. Ustrašeným šepotem opakuje moralistní fráze a uklidňují nás ze vši své autority, že vlci přicházejí navázat s ovce dialogem.

Daleko více chci upozornit, že vedle špatných pastýřů jsou špatní hospodáři, kterým vůbec nezáleží na statku ani na ovcích. Jde jim jen o vlastní prospěch. Dokud se neobjeví vlk, naplní obstojně jesle dobytku a ovčím, naplní necky prasatům a misky psům a kočkám, drůbeži bohatě nasypou a dělníkům dopřejí plné pekáče masa a buchty, džbánky v hospodách a drobotině sušenky. Všichni jsou užiteční a dá se z nich odstříhávat vlna a vydojit mléko i s duší. A když pak vyjde ten sobecký velepodvod najevo, uteče úspěšný, ale špatný hospodář někam na ostrovy věčného mládí. Zplundrovaná země a důvěřiví hlupáci v ní ho nezajímají. Byl to přeci společný statek, na kterém jsme pracovali – a uznejte, že já už jsem si svoje odpracoval, je řada na vás.

Zamyslete se sami nad tím, proč máme špatné pedagogy, kteří se nezajímají o dobro dětí. Proč máme špatné rodiče, kteří o děti nedbají, proč se z nemocnic staly opravárny, ze starobinců čekárny na smrt, proč se bojíme vyjít večer z domu a nedovoláme se spravedlnosti, proč je najednou tolik zlých lidí? Odpověď je velice snadná. Protože nejsme dobří lidé. Ne nutně zlí, ale zkažení. To je prosté konstatování. Velmi přesné a velmi realistické. Ale není to zcela pravdivé. Rozhlédněte se, kolik je tu lidí? Nějaká hrstka vymírajících podivínů? Ne, je tu zástup lidí, kteří jsou dobří a věrní. Jistě, jsme unaveni, jsme rozptýleni, jsme napadáni strašlivými šelmami, jsou místa, kde jsme zabíjeni. Ale to není nic nového. Naše doba se nám zdá horší než jiné, protože ji prožíváme. O těch minulých jen slyšíme. Byly občas tak hrozné, že to ani nechceme slyšet, a pak se ovšem nemůžeme ani poučit. Ale i to víme my všichni, kteří jsme tady a daleko větší zástupy těch, kteří by se s námi rádi spojili prostřednictvím médií. Jenže média tu nejsou, protože tu nečekají nic zlého a špatného. Škoda, řekl bych jim: Udělejte teď panoramatický záběr a pak jděte pomalu od tváře k tváři. Potřebujeme to, potřebujeme vidět, že jsme, jací jsme a kolik nás je. Ale postačí, když se rozhlédnete sami. Mám ještě jeden pádný důvod pro naši naději. Je to poukaz k tomu, že biskup Vojtěch, kterému jsme tolikrát ublížili za jeho života, a tolikrát ho zklamali a odmítli v dalších dějinách, nás nikdy neopustil. Uvědomil jsem si to, když jsem vzpomínal na mezníky našich dějin, které už jsem sám zažil. Letos slavíme den sv. Vojtěcha již 1020 let. Před 20 lety v r. 1997 jsme vojtěšské milénium slavili v tehdy mladé svobodě. Před 30 lety v r. 87 vyhlásil František kardinál Tomášek *Desetiletí duchovní obnovy národa*. Země se definitivně probudila a nastoupila cestu ke svobodě. Před 40 lety v roce 1977 byla podepsána Charta V. Havla. Před 70 lety v roce 47 při 950. výročí Vojtěchovy smrti byla nesena jeho lebka celou zemí. Bylo to rok před únorovým nástupem rudé diktatury. Právě tak tu stojí mezi námi dnes. Ne, opravdu nejsme sami. Stojí zde se svým nárokem, se svým právem, se svou vzdělaností a rozhledem. Neříkejme, co čekáme od něho. Ví to. Ptejme se, co on žádá od nás. To tady na místě vědí asi všichni. On, už podle jména *Útěcha vojů* hledá svou korouhev. Pozvedněme svá srdce, zvedněme hlavy, abychom ji vysoko vztýčili a šli s ním a za ním z doby všelijak zlé k dobám klidnějším a lepším.

Promluva u základů kostela na hradišti v Libici

Bratři a sestry, stojíme na jednom z míst, která jsou základním kamenem naší dějinné paměti a často i naší národní kultury. Vždy, u všech národů, jsou to více místa krvavá a tragická, než místa takto nepoznamenaná. I toto místo mohlo k nim patřit. Stojíme totiž u půdorysu kostela vystavěného v míru, k chvále a slávě Boží. Mohli jsme sem přicházet jako k památnému chrámu v místě, kde žil a v dětství jistě i ministroval Vojtěch, syn knížete Slavníka, a rád se vracel k jeho oltáři i jako biskup, prvý z české krve. Nestalo se tak. Stojíme na místě hrůzného činu. Obec byla obklíčena, sváteční den zneuctěn, všichni obyvatelé do jednoho zabiti, domy i kostel spáleny. Ráno - radostné společenství, chystající se oslavit velký svátek v kvetoucí obci. Večer - kouřem a krví napojená zem žalující k nebesům. Nemohu nevzpomenout, že letos to bude 75. let, kdy podobně skončily Lidice. Až se člověku sevře hrdlo, když pomyslí, že i ve jménu jsou si ta místa podobná. Dějinná paměť není něco knižního, i když je v knihách zaznamenána. Je to něco, co si nejenom předáváme z generace na generaci, ale co je v nás vepsáno. Proto také, když se sem vracíme, nemůžeme tu jen tak položit věneček, pokývat hlavou, pomodlit se a zase jít. Jsme, jak už jsem řekl, u základů. V daném případě u základů kostela, který máme znovuzbudovat a chránit, protože jen v takovém chrámu, na kterém se podílíme a tvoříme svým životem kvádry jeho sloupů, které jako z kořenů vyrůstají v pevné kameny, aby nesly nádheru klenby, můžeme žít v míru.